

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ
ЧЕРКАСЬКИЙ ІНСТИТУТ ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ
ІМЕНІ ГЕРОЇВ ЧОРНОБИЛЯ
ФАКУЛЬТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ
КАФЕДРА СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН

ГЕНДЕРНІ ОСНОВИ БЕЗПЕКИ ТА ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Методичні вказівки з організації самостійної роботи здобувачів з навчальної дисципліни «Гендерні основи безпеки та професійної діяльності» циклу загальної обов'язкової підготовки за освітньо-професійною програмою «Цивільний захист» підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти у галузі знань 26 «Цивільна безпека» за спеціальністю 263 «Цивільна безпека»

Розглянуто та схвалено на засіданні кафедри соціально-гуманітарних дисциплін Черкаського інституту пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля Національного університету цивільного захисту України (протокол №2 від «3» серпня 2024 р.).

Федоренко Я.А.

Гендерні основи безпеки та професійної діяльності: методичні вказівки з організації самостійної роботи здобувачів з навчальної дисципліни «Гендерні основи безпеки та професійної діяльності» циклу загальної обов'язкової підготовки здобувачів за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти за освітньо-професійною програмою «Цивільний захист» в галузі знань 26 «Цивільна безпека» спеціальності 263 «Цивільна безпека» / Я. А. Федоренко – Черкаси: ЧПБ ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ, 2024. – 19 с.

У методичних вказівках викладені навчально-методичні матеріали, необхідні для самостійного вивчення дисципліни «Гендерні основи безпеки та професійної діяльності», – загальні положення щодо організації самостійної роботи, основні форми самостійної роботи, програма навчальної дисципліни, питання, що виносяться на самостійну роботу.

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ	3
РОЗДІЛ 2. ОСНОВНІ ФОРМИ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ.....	6
РОЗДІЛ 3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	11
РОЗДІЛ 4. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ.....	15
РОЗДІЛ 5. ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ	17

РОЗДІЛ 1

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Уведення кредитно-трансферної системи організації навчального процесу приводить до скорочення аудиторного навантаження здобувачів і зростання обсягу самостійної роботи. У зв'язку з цим одне з основних завдань навчального процесу сьогодення – навчити здобувачів працювати самостійно. Виконання самостійних завдань допомагає здобувачам поетапно включитися в навчальну, а згодом у наукову роботу, що сприяє формуванню творчих здібностей і творчого ставлення до своєї професії. Навчити учитися – це значить розвинути здатності і потреби до самостійної творчості, повсякденної і планомірної роботи над підручниками, навчальними посібниками, періодичною літературою, активної участі в науковій праці.

Самостійна робота – це форма організації навчання, що забезпечує самостійне здобуття і закріплення знань, формування вмінь і навичок. Під час самостійної роботи здобувачі виконують як теоретичні, так і практичні завдання.

Самостійна робота здобувачів – це спланована, організаційно і методично спрямована особиста пізнавальна діяльність без безпосередньої допомоги викладача. Самостійна робота традиційно поділяється на аудиторну самостійну роботу, що забезпечує підготовку до поточних аудиторних занять, і поза аудиторну роботу, яка передбачає практичне застосування отриманих знань, вмінь, навичок та формування компетенцій.

Всі види самостійних робіт, починаючи з найпростіших, таких як підготовка доповіді, реферату, і закінчуючи складнішими – курсова робота, кваліфікаційна робота, магістерська робота, наукова стаття – це творче осмислення відповідної наукової думки, літератури, засіб підвищення теоретичного і методичного рівня професійних знань.

Самостійна навчальна діяльність здобувачів повинна містити певні елементи на занятті (лекційному чи семінарському) і продовжуватися після нього. Таку роботу викладач ретельно планує методично і організаційно.

Важливе значення в самостійній навчальній діяльності здобувачів відіграє вільний вибір теми, форми і часу виконання роботи. Саме тому в системі самостійного навчання важливе місце належить творчим завданням. Ці завдання охоплюють широкий діапазон: від огляду літератури, до наукових розробок з досліджуваної теми. Така праця привчає здобувачів до постійної і активної розумової діяльності як в аудиторії, так і поза нею.

Основні організаційні вимоги до виконання самостійної роботи здобувачів наступні:

- виконувана самостійна робота повинна спрямовуватись на досягнення основних навчально-виховних завдань;
- самостійне навчання має бути систематичним і систематизованим у

контексті навчальних занять;

- самостійне навчання повинне бути доступним і можливим.

На лекціях, семінарських, практичних заняттях й індивідуальних консультаціях формулюються завдання для самостійного опрацювання, проводиться інструктаж щодо їх виконання.

Контроль та корекція результатів самостійного вивчення матеріалу здійснюються:

- під час лекцій – контроль знань та умінь, засвоєних у розрізі споріднених курсів;

- під час проведення практичних занять – перевірка рівня підготовленості до заняття, перевірка лекційних зошитів та зошитів самостійної роботи;

- під час модульного контролю, основна мета якого полягає у підвищенні якості освіти за рахунок створення умов для системної планомірної роботи здобувачів протягом усього семестру і надання можливості вивчення матеріалу навчальної дисципліни окремими частинами.

РОЗДІЛ 2 ОСНОВНІ ФОРМИ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Конспектування лекцій

Роль конспекту лекцій суто навчальна: він дає змогу зафіксувати основні поняття і положення, а отже відтворити їх, наприклад, при написанні реферату або підготовці до іспиту. Конспект треба складати як огляд, що містить основні положення лекції без подробиць і другорядних деталей. Конспект носить індивідуалізований характер: він розрахований на самого автора і тому може виявитися малозрозумілим для інших.

Для того, щоб здійснювати цей вид роботи, у кожному конкретному випадку необхідно грамотно вирішити наступні завдання:

- ✓ Зорієнтуватися в загальній композиції лекції (уміти визначити основні положення).
- ✓ Побачити логіко значеннєву канву повідомлення, зрозуміти систему викладу інформації в цілому, а також розвитку кожної окремої думки.
- ✓ Виявити «ключові» думки, тобто основні значеннєві віхи, на які «нанизаний» зміст.
- ✓ Визначити інформацію, що деталізує основні положення.
- ✓ Лаконічно сформулювати основну інформацію, не переносити її у конспект цілком і дослівно.

Будь-який навчальний текст містить основну і допоміжну інформацію. Основна інформація має найбільш істотне значення для розкриття змісту теми або питання. До неї належать: визначення наукових понять, формулювання законів, теоретичних принципів тощо. Призначення допоміжної інформації – допомогти здобувачеві краще засвоїти матеріал.

Зміст конспектування – переробка основної інформації з метою її узагальнення і скорочення. Узагальнити – означає представити її у більш загальній, схематичній формі: визначень, висновків, окремих заголовків, викладу основних результатів тощо. Основна інформація на лекції записується як можна повніше і становить опорний конспект. Допоміжна, як правило, опускається за винятком, якщо здобувачу неповністю зрозумілі основні положення.

Основними вимогами до конспекту є наочність записів і таке їх розташування, що давало б можливість усвідомити логічні зв'язки й ієрархію понять. Обсяг рукописного конспекту має становити одну четверту лекційних матеріалів, повно відображати їх зміст. Конспект містить: лекційну тему, план лекції, бібліографічні джерела, власне конспект матеріалу. Бажано виокремлення основних положень і визначень.

При написанні конспекту сторінки зошита поділяють навпіл вертикальною рисою. В лівій частині сторінки пишуть конспект лекції, а в правій – письмово фіксується інформація з додаткових джерел у вигляді стислого викладення основного змісту якого-небудь тексту. Результат конспектування – запис, що дає змогу негайно або через деякий термін з потрібною повнотою відновити отриману інформацію.

Додаткова інформація може бути надана у вигляді тез – коротко сформульованих основних думок, положення досліджуваного матеріалу. Тези лаконічно виражають суть прочитаного, дають можливість розкрити зміст. Під час формулювання тез корисно виписати сторінки тексту, що найбільш чітко відображають основну думку автора.

Раціонально використовувати різні способи конспектування для запису того самого матеріалу. Такий спосіб отримав назву «комбінованого конспекту». При цьому використовуються кілька або всі способи. Саме «комбінований конспект» є ознакою високого рівня підготовки здобувача.

Форма звітності – рукописний конспект лекційних матеріалів.

Повторення матеріалу з курсу

Повторення – процес відновлення в пам'яті раніше отриманих знань на новому, більш високому рівні. Важливою формою повторення є систематизація знань здобувачів, яка проводиться після вивчення тем і розділів курсу, при цьому матеріал повторюється на вищому рівні, під новим кутом зору.

Мета повторення матеріалу:

- запобігання прогалинам у знаннях здобувачів;
- активізація знань, необхідних для вивчення нового матеріалу;
- розвиток пам'яті і мислення;
- формування узагальнених знань;
- встановлення співвідношення між подібними поняттями, поглиблене вивчення положень, понять із споріднених навчальних курсів;

Застосовуються такі форми повторення:

- робота з конспектом лекцій і матеріалами відповідної теми підручника;
- робота над навчальною або науковою літературою;
- розв'язування комбінованих завдань, тестів (кількісних і якісних).

Реферат

Реферат – письмова робота обсягом 10–18 друкованих сторінок, яку здобувач виконує впродовж терміну від одного тижня до місяця. Реферат – це короткий, точний виклад сутності питання, теми на основі одного або кількох посібників, монографій чи інших першоджерел. Реферат містить основні фактичні дані і висновки з розглянутого питання. Крім стислого викладу вивченої літератури, він вимагає від здобувача аргументованого власного погляду з цього питання. Тему реферату може запропонувати викладач або сам здобувач, але за узгодженням з викладачем.

Реферат має містити аргументи, міркування, порівняння. Матеріал подається не стільки в розвитку, скільки у формі констатації або опису. Зміст літературних джерел викладається об'єктивно. Якщо в первинному документі головна думка сформульована недостатньо чітко, у рефераті вона повинна бути конкретизована і виділена. Функції реферату: інформативна (ознайомлювальна); пошукова; довідкова; сигнальна; індикативна;

комунікативна.

Структура реферату. Титульна сторінка заповнюється за єдиною формою. За нею на окремій сторінці друкується зміст, в якому зазначені назви всіх розділів (пунктів плану) реферату і номери сторінок, що вказують початок цих розділів. Після змісту йде вступ, обсягом 1–2 сторінки. Основна частина реферату складається з розділів і містить осмислений і логічний виклад основних положень і ідей, презентованих у літературі. У тексті обов'язкові посилання на першоджерела. Якщо цитується або використовується неординарна думка, ідея, висновок, наводяться фактичний матеріал, таблиці, схеми, ілюстрації, обов'язкове посилання на автора цього матеріалу.

Висновок містить підсумки основної частини, де зазначається, як виконані завдання і досягнуті цілі, сформульовані у вступі.

У списку літератури вказується реально використана для реферату література. Список складається відповідно до правил бібліографічного опису.

Етапи роботи над рефератом можна умовно поділити на три. Перший починається з пошуку джерел. На цьому етапі необхідно згадати, як працювати з енциклопедіями й енциклопедичними словниками, із систематичними й алфавітними каталогами бібліотек, як оформляти список літератури.

Залежно від результатів ознайомлювального читання вибирається подальший спосіб роботи з джерелом. Якщо для розв'язання поставлених питань потрібне вивчення деяких фрагментів тексту, використовується метод вибіркового читання. Обрані фрагменти або весь текст (якщо він цілком стосується теми) вимагають вдумливого, неквапливого читання з проробленням матеріалу. Таке читання припускає виділення: 1) головного в тексті; 2) основних аргументів; 3) висновків. Особливу увагу варто звернути на аргументацію.

Необхідно також проаналізувати, які з тверджень автора носять проблематичний, гіпотетичний характер і визначити нерозв'язані питання. Підготовчий етап роботи завершується підготовкою конспектів, що фіксують основні тези й аргументи. Написання реферату передбачає розкриття теми.

Всі тексти поділяються на тексти-констатації і тексти-міркування. Текст-констатація містить результати ознайомлення з предметом і фіксує сталі і безсумнівні судження. У текстах-міркуваннях одні думки впливають з інших, деякі ставляться під сумнів, дається оцінка, висувуються різні припущення.

Виклад матеріалу в тексті підкоряється визначеному плану – розумовій схемі, що дозволяє контролювати порядок розташування частин тексту.

Висновок містить короткий і стислий виклад отриманих результатів, що є відповіддю на головне питання реферату.

Словник визначень

Словник визначень спрямований на розширення знань лекційного матеріалу та формування навичок тлумачення понять предметної галузі.

Завдання роботи: написання визначень основних понять, використаних у лекційних матеріалах. Форма звітності: список визначень понять.

Визначення можна формулювати самостійно або брати з і словників і енциклопедій, або скористатися готовим глосарієм, запропонованим викладачем.

Словник визначень подавати у рукописному вигляді.

Підготовка огляду певної наукової проблеми

Цільове призначення:

- інформаційне забезпечення навчально-наукових цільових завдань;
- оцінювання найважливіших досягнень і тенденцій розвитку в основних галузях науки і техніки;
- характеристика розвитку окремих напрямів наукового знання.

Основу кожного огляду становлять вступна, аналітична частини і висновки, після чого за необхідності можуть бути подані рекомендації.

У вступі обґрунтовується доцільність огляду; характеризується його тема і коло розглянутих питань; зазначається цільове призначення; визначається хронологічний період, охоплений оглядом; обґрунтовується вибір і дається характеристика використаних джерел (за видами документів, їхнім змістом, повнотою охоплення тощо); пояснюються підходи до аналізу і синтезу інформації; іноді привертається увага на композиційні, стилістичні і термінологічні особливості.

В основній частині огляду – аналітичній – міститься матеріал, що комплексно у взаємозв'язку і єдності характеризує досягнутий рівень, основні тенденції, напрями і перспективи розвитку предмета огляду. Коло питань, їх зміст визначається предметом огляду, зокрема, аналізуються погляди учених, тенденції розвитку нових наукових напрямів. Зміст огляду, його висновки і рекомендації повинні служити обґрунтуванню цілей, викладених у вступі.

Висновок повинен стисло відображати всі етапи розв'язання поставленої мети. У ньому наводяться кількісні і якісні оцінювання результатів, зазначаються достоїнства методів вирішення завдань.

Список використаної літератури складається з переліку літературних джерел, що були використані при роботі і на які маються посилання в тексті.

Підготовка доповіді

Підготовка доповіді розширює пізнавальні інтереси, привчає практично мислити. До підготовки доповіді можуть залучатися кілька здобувачів, між якими розподіляються окремі питання.

Перший крок у підготовці доповіді – окреслити мету та завдання виступу, визначити коло питань за запропонованою темою. Другий крок – добір допоміжної інформації. Висвітлені питання треба обґрунтувати новими дослідженнями та науковими публікаціями. Отриману інформацію

слід організувати в певні категорії, надати їй чіткості, визначити та сформулювати основні положення проблеми. У доповіді треба дотримуватися таких вимог:

- теоретична обґрунтованість;
- опора на фактичний матеріал;
- наведення переконливих прикладів, власне бачення проблеми.

Групові презентації

Така форма самостійної роботи дає змогу набути навичок командної роботи і кооперативного навчання. Для підготовки презентацій формуються групи здобувачів по 3–4 особи в кожній і встановлюється точний термін проведення. Як тема презентації звичайно пропонується ключова проблема семінару, що поєднує всі або основні питання навчальної теми.

Формат презентації вибирають самі члени групи. Кожен член групи виступає протягом 7–8хв. І оцінюється незалежно від інших, але при цьому передбачається кооперативна робота як при підготовці презентації, такі при її реалізації в аудиторії. Учасники презентації відповідальні за організацію дискусії на семінарі, де реалізується презентація. Від слухачів очікується активна участь в обговоренні питань, а також її аргументовані критичні оцінки.

Структура презентації:

- резюме основних ідей;
- викладення ключових положень і питань для обговорення на занятті;
- коротка характеристика методів підтвердження цих положень;
- критичний аналіз позицій, що представляються.

РОЗДІЛ 3 ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета вивчення дисципліни – озброїти здобувачів вищої освіти теоретичними основами знань з питань гендерних основ безпеки та професійної діяльності, щоб на цій основі сформувати у них компетентності недискримінаційної поведінки, протидії гендерно зумовленому насильству, які є важливим та ефективним сучасним інструментом становлення професійної свідомості, впровадження гуманістичних органічних взаємин в органах і підрозділах цивільного захисту.

Завдання дисципліни:

- Визначення понять гендер (соціальна стать), стать (біологічна стать);
- вивчення історичного розвитку феміністичних теорій та концептуалізацію гендеру в чоловічих дослідженнях;
- ознайомлення з міжнародним законодавством та національною нормативно-правовою базою щодо гендерних питань;
- дослідження процесу забезпечення гендерної рівності в секторі МВС, та ДСНС України зокрема;
- формування практичних навичок допомоги постраждалим від гендерно зумовленого насильства в т.ч. в період військового стану.

У результаті вивчення дисципліни здобувач вищої освіти повинен отримати:

знання: про гендерні особливості роботи, що здійснюється в межах функціональних обов'язків; гендерні ролі та стереотипи в сучасному українському суспільстві, їх вплив на роботу працівників служби цивільного захисту; зміни, які відбуваються в сучасному українському суспільстві, пов'язані з утвердженням гендерної рівності; поняття, види та прояви гендерної дискримінації; шляхи реагування на факти гендерно зумовленого насильства (ГЗН) у роботі з колегами / колежанками та населенням; шляхи реалізації гендерної політики в ДСНС України.

уміння/навички: застосовувати положення міжнародного та національного законодавства з утвердження гендерної рівності у своїй щоденній роботі; аналізувати ситуацію з утвердження гендерної рівності у своїй сфері діяльності; інтегрувати ідеї гендерної рівності в усі напрями та види своєї професійної діяльності; визначати види ГЗН та адекватно реагувати на такі випадки; надати допомогу особам, постраждалим від ГЗН та дискримінації, зокрема, і в період військового стану, відповідно до своїх функціональних обов'язків; бути гендерно чуйним/чуйною у ході виконання своєї професійної діяльності;

комунікацію: збору, інтерпретації та застосування даних наукових досліджень, спілкування з професійних питань, толерантне ставлення до осіб, що мають інші вікові, гендерні та (або) культурні відмінності;

відповідальність та автономію: за формування суджень, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти, а також здатність продовжувати навчання із значним ступенем автономії.

2. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Форма здобуття освіти	
	очна (денна)	заочна (дистанційна)
Статус дисципліни	<i>обов'язкова</i>	<i>обов'язкова</i>
Рік підготовки	2-й	2-й
Семестр	3-й	3-й
Обсяг дисципліни:		
- в кредитах ЄКТС	3	3
- кількість змістовних модулів	2	2
- загальна кількість годин	90 год.	90 год.
Розподіл часу за навчальним планом:		
- лекції (годин)	18 год.	4 год.
- семінарські заняття (годин)	20 год	-
- МКР (годин)	2	
- самостійна робота (годин)	52 год.	86 год.
- підсумковий контроль	диференційований залік	диференційований залік

3. Теми навчальної дисципліни:

Змістовний модуль 1. Гендер як соціальний феномен

Тема 1.1 Гендер та гендерна рівність: основні поняття та концепції.

Література: [1, 2, 15, 19, 20, 22, 23]

Тема 1.2. Еволюція та різновиди феміністичних теорій.

Література: [15, 19, 20, 22, 23]

Тема 1.3. Концептуалізація гендеру в чоловічих дослідженнях

Література: [15, 19, 20, 22, 23]

Тема 1.4. Гендерна соціалізація

Література: [15, 17, 19, 20, 22, 23]

Тема 1.5. Гендерна дискримінація

Література: [9, 15, 17, 19, 20, 22, 23]

Змістовий модуль 2. Гендерні аспекти професійної діяльності в секторі безпеки життєдіяльності

Тема 2.1. Міжнародне законодавство і питання щодо забезпечення гендерної рівності у світі

Література: [10, 15, 19, 23]

Тема 2.2. Національна нормативно-правова база щодо гендерних питань

Література: [1-11, 15, 23]

Тема 2.3. Проблема забезпечення гендерної рівності в секторі МВС України.

Гендерна політика ДСНС України.

Література: [1-11, 13, 15, 18, 23]

Тема 2.4. Гендерне насильство в умовах воєнного стану. Допомога постраждалим від гендерно зумовленого насильства.

Література: [8, 12, 14, 15, 16, 21, 23]

Модульна контрольна робота Диференційований залік

5. Оцінювання освітніх досягнень здобувачів вищої освіти

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: диференційований залік, стандартизовані тести, командні проекти, аналітичні звіти, реферати, есе, презентація власних досліджень, участь у конференціях з репрезентацією власного наукового дослідження у формі тез-доповідей.

6. Критерії оцінювання: форми поточного та підсумкового контролю

Оцінювання рівня освітніх досягнень здобувачів здійснюється за 100-бальною шкалою, що використовується в ЧПБ ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗ України з переведенням в оцінку за рейтинговою шкалою – ЄКТС та в 4-бальну шкалу. Критерії оцінювання знань здобувачів на диференційованому заліку: проводиться під час заліково-екзаменаційної сесії. Складається з 3 теоретичних питань, складених за темами курсу. Перше питання має максимальний бал 10, а друге та третє – 5. Разом 20.

7. Форми поточного контролю

Поточний контроль результатів навчання здобувачів освіти проводиться у формі: фронтального та індивідуального опитування, виконання письмових завдань, практичних ситуацій, проектної роботи.

Підсумковий контроль проводиться у формі написання модульних контрольних робіт, складання диференційного заліку.

Розподіл та накопичення балів, які отримують здобувачі, за видами навчальних занять та контрольними заходами з дисципліни, підсумковою формою якого є диференційований залік.

Розподіл балів Модуль 1									Індивідуальне завдання	МКР	Залік	Сума
Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2							
T1.1	T2.1	T3.1	T4.1	T5.1	T 2.1	T.2.2	T.2. 3	T.2. 4				
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	30	20	100

Поточний контроль. Поводиться на кожному семінарському занятті. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки здобувачів вищої освіти із

зазначеної теми (у тому числі, самостійно опрацьованого матеріалу) під час роботи на заняттях. Викладачем оцінюється повнота розкриття питання, логіка викладання, культура мови, емоційність та переконаність, використання основної та додаткової літератури (підручників, навчальних посібників, тощо), аналітичні міркування, вміння робити порівняння, висновки.

Критерії поточного оцінювання знань здобувачів на практичному занятті (оцінюється в діапазоні від 0 до 5 балів):

5 балів – здобувач вільно володіє усім навчальним матеріалом, орієнтуються в темі та аргументовано висловлює свої думки, наводить приклади;

4 бали – здобувач вільно володіє усім навчальним матеріалом, орієнтуються в темі, висловлює свої думки, приклади не наводить;

3-2 балів – здобувач частково володіє матеріалом та може окреслити лише деякі проблеми теми;

1 бал – здобувач не знає відповіді на поставлені питання або поверхово розкрив лише окремі положення при цьому допустив суттєві помилки;

0 балів – здобувач не намагається знайти відповіді на питання.

Модульна контрольна робота є складовою поточного контролю і здійснюється через проведення аудиторної письмової роботи під час проведення останнього семінарського заняття.

Кожен варіант модульної контрольної роботи складається з трьох теоретичних запитань. Відповіді на поставленні завдання здобувачів повинні відображати вільне володіння обсягом навчального матеріалу, передбаченого програмою. Викладачем оцінюється повнота розкриття питання, цілісність, системність, логічна послідовність, вміння формулювати висновки, акуратність оформлення письмової роботи, самостійність виконання.

Критерії оцінювання знань здобувачів при виконанні контрольних робіт (оцінюється в діапазоні від 0 до 30 балів):

30 балів – вірно дана відповідь на всі три запитання, роблено відповідні висновки;

20-29 балів – дана вірна відповідь на три запитання, але недостатньо обґрунтовано;

10-19 балів – дана вірна відповідь на два запитання

1-9 бали відповідь дана на одне запитання;

0 балів – відповідь відсутня.

Підсумковий контроль успішності проводиться з метою оцінки результатів навчання на завершальному етапі, проводиться в усній формі диференційованого заліку.

Критерії оцінювання знань здобувачів на диференційованому заліку (оцінюється від 0 до 20 балів):

15-20 балів – в повному обсязі здобувач володіє навчальним матеріалом, глибоко та всебічно розкрив зміст теоретичних питань;

10-14 бали – достатньо повно володіє навчальним матеріалом, в основному розкрито зміст теоретичних питань. При наданні відповіді на деякі питання не вистачає достатньої глибини та аргументації, при цьому є несуттєві

неточності та незначні помилки;

7-9 балів – в цілому володіє навчальним матеріалом, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки;

4-6 балів – не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Недостатньо розкриті зміст теоретичного питання.

1-3 балів – частково володіє навчальним матеріалом, відповіді загальні, допущено при цьому суттєві помилки;

0 балів – не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичного питання.

РОЗДІЛ 4 ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Перелік завдань для самостійної роботи

1. Андрогінність.
2. Відмінність між поняттями стать та гендер.
3. Відмінності радикального фемінізму від гендерної теорії.
4. Гендерна рівність: рівні права та рівні можливості
5. Концепції гендерної рівності.
6. Єлена Анжуйська
7. Христина Пізанська
8. Ебігейл Адамс
9. Суфражизм
10. Фаррухру Парса
11. Роберт (Рейвін) Конелл
12. Майкл Меснер
13. Рух за права чоловіків
14. Морально-правові норми – гендер у фокусі релігії
15. Гендерна культура українського суспільства
16. Особливості гендерної ідентифікації
17. Гендерна соціалізація в сім'ї
18. Гендерні аспекти соціалізації студентів
19. Особливості гендерної дискримінації в Україні
20. Гендерна дискримінація в країнах ЄС
21. Глобальний Індекс гендерного розриву.
22. Основні принципи гендерної політики.
23. Міжнародні стандарти гендерної рівності
24. Розвиток гендерного законодавства
25. Врахування гендерних аспектів у формуванні законодавства України
26. Українські ЗМІ та відображення гендерної проблематики
27. Проблематика гендерного насильства в українському законодавстві
28. Основні функції уповноваженого з прав людини
29. Гендерні дисбаланси в пенсійному страхуванні в Україні
30. Гендерні дисбаланси у трудовому праві в Україні

31. Забезпечення рівних прав і можливостей стосовно політичної участі жінок в Україні
32. Жінки в українській політиці на рівні прийняття рішень та ініціативи стосовно покращення ситуації.
33. Робота жінок у Державній службі з надзвичайних ситуацій України.
34. Проблема працевлаштування жінок в Україні.
35. Перша психологічна допомога постраждалим від гендерного насильства.

Орієнтовні питання для підготовки до диференціального заліку

1. Розкрийте зміст понять біологічна і соціальна стать та гендер.
2. Охарактеризуйте методологічні засади гендерної теорії
3. Проаналізуйте явище фемінізму як боротьбу за рівні права і можливості жінок і чоловіків.
4. З'ясуйте джерела виникнення феміністичних ідей.
5. Проаналізуйте суфражизм і ліберальний фемінізм.
6. Охарактеризуйте марксистський фемінізм.
7. Дайте порівняльну характеристику радикальному фемінізму і постмодерністському фемінізму.
8. Знайдіть історичні витоки «кризи маскулінності» та чоловічим рухам
9. Охарактеризуйте чоловічі дослідження і парадигми маскулінності
10. Визначте константи і зсуви маскулінності
11. Розкрийте зміст поняття «гендерна ідентичність».
12. Як проходить гендерна соціалізація індивіда? Назвіть основні агенти гендерної соціалізації.
13. Дайте характеристику теоріям гендерної соціалізації.
14. Поясніть явище гендерних дисгармоній.
15. Розкрийте зміст поняття «дискримінація», охарактеризуйте її види.
16. Порівняйте між собою пряму і непрямую дискримінацію.
17. Проаналізуйте основні форми структурної дискримінації: ксенофобію, расизм, антисемітизм.
18. Поясніть, що являє собою дискримінація за гендерною ідентичністю, статтю, сексуальною орієнтацією?
19. Вкажіть, які існують інституційні механізми подолання гендерної дискримінації в Україні
20. Охарактеризуйте зміст Конвенції ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок.
21. Проаналізуйте основні положення Резолюції РБ ООН 1325 «Жінки, мир, безпека» та суміжних з нею резолюцій.
22. Охарактеризуйте зміст Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами (Стамбульська конвенція).
23. Проаналізуйте основні положення Інструкції Генерального секретаря ООН з репарацій, пов'язаних з сексуальним насильством під час конфліктів

24. Охарактеризуйте зміст Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків».
25. Охарактеризуйте зміст Закону України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні».
26. Охарактеризуйте зміст Національного плану дій України з виконання резолюції. Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству».
27. Поясніть, яка відповідальність настає за скоєння гендерно зумовленого насильства?
28. Проаналізуйте інституційний механізм формування та реалізації гендерної політики в Україні.
29. Визначте функції профільних структурних підрозділів з питань гендерної політики.
30. Охарактеризуйте процес впровадження гендерної рівності в систему органів виконавчої влади України.
31. Визначте основні проблеми реалізації гендерної рівності та її переваги для сектору безпеки.
32. Розкрийте особливості реалізації гендерної рівності в діяльності органів системи ДСНС України.
33. Охарактеризуйте процес інституалізація гендерної політики в секторі безпеки
34. Складіть алгоритм процесу надання допомоги постраждалим від гендерно зумовленого насильства
35. Поясніть як ідентифікувати випадки гендерно зумовленого насильства.
36. Охарактеризуйте ознаки фізичного насильства.
37. Охарактеризуйте ознаки психологічного насильства.
38. Охарактеризуйте ознаки сексуального насильства.
39. Поясніть як повинний бути організований процес надання допомоги постраждалим від насильства.
40. Поясніть порядок надання першої психологічної допомоги постраждалим від гендерного насильства.

РОЗДІЛ 5

ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Освітньо-професійна програма «Цивільний захист» за спеціальністю 263 «Цивільна безпека» галузі знань 26 «Цивільна безпека», рівень вищої освіти – перший, ступінь – бакалавр. Черкаси: ЧПБ ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗ України, 2023. – 30с.
2. Конституція України. Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. Із змінами, внесеними Законом України від 8 грудня 2004 р. № 2222-IV. – К., 2006. – 124 с.
3. Закон України «Про попередження насильства в сім'ї» від 15 листопада 2001 р. № 2789-III [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Верховної Ради України. URL.: www.rada.gov.ua

4. Указ Президента України «Про підвищення соціального статусу жінок в Україні» від 25 квітня 2001 р. № 283/2001 [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Верховної Ради України. URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/283/2001#Text>
5. Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» від 08 вересня 2005 р. № 2866-IV [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Верховної Ради України. URL.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15#Text>
6. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Державної стратегії забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2030 року та затвердження операційного плану з її реалізації на 2022 – 2024 роки» від 12 серпня 2022 р. № 752-р [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Верховної Ради України. URL.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/752-2022-%D1%80#Text>
7. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної програми з утвердження гендерної рівності в українському суспільстві» від 27 грудня 2006р. № 1834 [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Верховної Ради України. URL.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1834-2006-%D0%BF#Text>
8. Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» зі змінами від 17.01.2010 №2229-VIII [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Верховної Ради України. URL.: zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text
9. Закон України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні» від 13.05.2014 № 37 [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Верховної Ради України. URL.: zakon.rada.gov.ua/laws/show/5207-17#Text
10. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження Національного плану дій з виконання резолюції Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека» на період до 2025 року» [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Верховної Ради України. URL.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1544-2020-%D1%80#Text>
11. Постанова Кабінету Міністрів «Про затвердження Державної цільової соціальної програми протидії торгівлі людьми на період до 2025 року» від 2 червня 2023 року [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Верховної Ради України. URL.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/496-2023-%D1%80#Text>
12. Адільханян І., Агабекян Т. Чумало М. та інші Запобігання та реагування на гендернозумовлене насильство під час війни та в післявоєнних умовах Досвід та рекомендації жіночих громадських організацій. – Відень: Wave. – 54с.
13. Впровадження гендерної політики та забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків [Електронний ресурс] // Звіт про основні результати діяльності Державної служби України з надзвичайних ситуацій у 2022 році. URL.: <https://dsns.gov.ua/upload/1/6/4/9/3/5/0/publicnii-zvit-2022-ostannia-versiia-1.pdf>
14. Дії підрозділів ДСНС України в умовах воєнного стану: навчальний посібник / під заг. ред. Ковалю М., Львів 2023. – 171с.
15. Жінки. Мир. Безпека: Інформаційно-навчальний посібник з гендерних аспектів конфліктів для фахівців сектору безпеки/ Колектив авторок. – Київ, 2017. – 264 с.
16. Зозуля О.В. Причини виникнення гендерно зумовленого насильства серед населення України в умовах збройного конфлікту. Актуальні проблеми психології. 2018. Том I. Вип. 50. С. 57–64.
17. Камінська Н.В. Забезпечення гендерної рівності: проблеми теорії та практики. К.: КНТ, 2019. – 280с.

18. Камінська Н. В., Чернявський С. С., Перунова О. С. Забезпечення гендерної рівності в системі МВС та інших центральних органів виконавчої влади: лекція. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2020. – 31 с.
19. Марценюк Т. Гендерна рівність і недискримінація: посібник для експертів і експерток аналітичних центрів. – К., 2014. – 65 с.
20. Марценюк Т. Гендер для всіх. Виклик стереотипам. – К.: Основи, 2017. – 256 с.
21. Політова А. С.Форми гендерно зумовленого насильства в умовах збройного конфлікту (воєнного стану) // Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство». – 2023. №2. – С. 307 – 311. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.02.53>
22. Уварова О. О. Права жінок та гендерна рівність: Навчальний посібник. – К.:«ФОП Голембовська О. О.», 2018. – 204с.
23. Федоренко Я.А. Основи гендерної безпеки і трудової діяльності: курс лекцій. – Черкаси: ЧПБ ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗ України, 2022. – 112с.
- 24.Федоренко Я.А. Оптимізація механізму здійснення державної політики щодо забезпечення гендерної рівності в Державній службі України з надзвичайних ситуацій // Колективна монографія «Державне регулювання соціальної політики у сфері цивільного захисту». – Черкаси: Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ України, 2021. – С. 303-328
- 25.Чубіна Т. Д., Федоренко Я. А. Історичні особливості становлення національного законодавства України в процесі формування державної політики забезпечення гендерної рівності // Збірник наукових праць «Вісник Черкаського університету» – Серія Історичні науки. –№ 2. – Черкаси:Черкаський національний університет ім. Б . Хмельницького, 2021. – С. 58-65.